

CUVÂNT ÎNAINTE

Apărută cu ocazia aniversării a 140 de ani de la crearea Universității din București, prezenta lucrare este un omagiu adus unei instituții care a reflectat, a preluat și a sintetizat eșecurile, succesele, dramele și speranțele istoriei României pe parcursul unui veac și jumătate. Deși este publicată pentru a marca un moment solemn, cartea nu are un caracter festivist și nu este redactată în termeni ditirambici care n-ar putea decât să producă o mare și vinovată senzație de confuzie și relativism. Credem că demersul critic este vizibil pe tot parcursul lucrării și realitățile, atât cât au putut fi redată pe baza surselor consultate, indiferent dacă ar putea irita sau trezi amărăciuni, au fost înfățișate, uneori în detaliu.

Totuși, considerăm că este obligatoriu să lansăm câteva avertismente cititorilor referitoare la statutul acestei lucrări. Cele câteva sute de pagini care narează istoria Universității din București nu pot fi clasificate altfel decât ca o introducere în istoria acestei instituții de prestigiu. Aceasta din mai multe motive. Sursele de arhivă, și este o datorie de onoare de a semnală acest fapt, ne-au fost accesibile, dar uneori lipsa clasificării lor după criteriile arhivistice, a dus la imposibilitatea de a consulta fonduri precise, reclamate de o cercetare punctuală.

Dar principalul motiv a fost absența, în câmpul istoriografiei românești, a cercetărilor privind istoria universităților ca domeniu distinct, atât de amplu reprezentat în istoriografiile europene. Oricine va consulta bibliografia istoriei învățământului superior din România, va putea constata că multe lucrări au caracter omagial și indiferent dacă printre acestea există reușite științifice, cercetarea oricum a fost conjuncturală și nu rezultatul unui demers sistematic, de durată. Ca atare, lucrarea nu poate fi decât o premisă pentru

studii ulterioare care să prepare terenul unei autentice monografii, care să aspire la exhaustivitate. Orice observații sau critici, ca și semnalarea unor erori sau a unor omisiuni, neintenționate, sunt binevenite și chiar dorite. Autorii nu-și declină responsabilitatea în apariția lor și așteaptă o dezbateră academică care să ducă la înlăturarea lor.

Autorii au optat, în tratarea istoriei Universității din București, pentru un criteriu cronologic, justificat de marile etape ale istoriei românești din această perioadă, dar care probabil dezavantajează reliefaarea tendințelor și realizărilor seculare. Capitolul de început se ocupă de prima jumătate de veac din existența Universității din București, descriind evoluția instituției de la debuturile sale, uneori marcate de improvizație și entuziasm, până la diversificarea specializărilor și constituirea unui veritabil corp didactic universitar. Cel mai dezvoltat capitol este cel consacrat Universității din București dintre cele două războaie mondiale, când instituția bucureșteană exercita o reală „tiranie” asupra învățământului superior din România Mare. Universitatea din București oferea un cadru impunător, era un loc în care erau concentrate personalitățile României din aproape toate domeniile științelor socio-umane și fundamentale, o instituție care drena toate ambițiile universitare și care atrăgea și fascina tineretul țării. Desigur cineva ar putea obiecta că autorii au cedat mitului vârstei de aur a istoriei românești, perioada interbelică și mai cu seamă anii treizeci. Parțial poate fi adevărat. În acest sens dorim să amintim doar o ipoteză, pe care nu am putut-o demonstra în cuprinsul lucrării. Este posibil ca la începutul anilor treizeci, învățământul la Universitatea din București să acuze oboseală, rutină și anchilozare, dacă luăm în considerare faptul că numeroase catedre din domenii care evoluau rapid erau conduse de câteva decenii de aceiași titulari, unii administrându-le ca pe veritabile feude.

Perioada anilor 1944-1948, de tranziție de la speranța reînvierii democrației interbelice, fie ea cu multe imperfecțiuni, la

totalitarismul comunist, este analizată în special din perspectiva fenomenului epurării corpului didactic, numeroase pagini fiind consacrate campaniilor de presă menite să denigreze universitarii care vor fi eliminați din universitate. Același fenomen al epurării, componentă a sistemului de teroare aplicat după 1945, este urmărit și în capitolul consacrat Universității din București în timpul regimului comunist. Sperăm să fie sesizate nuanțele care au fost introduse în acest capitol pentru simplul fapt că regimul comunist are o evoluție puternic accidentată. După epurări succesive, dar cu preluarea unui număr semnificativ de cadre didactice provenite din „vechiul regim”, mai ales din domeniul științelor exacte, Universitatea din București este în deceniul șase și la începutul deceniului șapte o instituție vigilent dominată de controlul ideologiei unice. Destinderea de la jumătatea deceniului șapte se repercutează și asupra universității care cunoaște o relativă normalitate până la sfârșitul deceniului opt. În fine, criza anilor optzeci, criza finală a regimului comunist, semnifică și un declin dramatic al Universității din București. Epilogul este consacrat renașterii Universității din București după Revoluția din decembrie 1989, realizărilor și perspectivei instituției noastre într-un climat de acerbă concurență pe plan intern și de cruciale transformări la nivel continental.

În prezenta carte se regăsesc numeroase fragmente dintr-o sinteză apărută exact acum 10 ani¹.

Capitolele lucrării au fost redactate după cum urmează: *Universitatea din București în primii 50 de ani de existență* (prof. dr. Adina Berciu-Drăghicescu), *Apogeul Universității din București* (lect. dr. Ovidiu Bozgan), *Universitatea din București de la „eliberare” la instaurarea regimului comunist 1944-1948* (prof. dr. Adina Berciu-Drăghicescu, lect. dr. Ovidiu Bozgan), *Avatarurile Universității din București în perioada regimului*

¹ Ovidiu Bozgan, *Universitatea București. Scurt istoric*, Editura Universității din București, București, 1994, 173 pagini

comunist (lect. dr. Ovidiu Bozgan), Resurecție și dezvoltare la Universitatea din București după 1989 (lect. dr. Ovidiu Bozgan).

Autorii doresc să folosească acest prilej pentru a adresa cele mai vii mulțumiri conducerii Universității din București, rectorului acesteia domnului prof. univ. dr. Ioan Mihăilescu, domnului prof. univ. dr. Ioan Pânzaru, prorector al universității, pentru sprijinul total acordat în perioada documentării și redactării lucrării. Acest sprijin justifică speranțele că studierea istoriei Universității din București, va deveni o constantă și constituie o garanție că o vastă lucrare consacrată istoriei acestei admirabile instituții, preludată de cercetări este posibilă.

Autorii